

Meta-Synthesizing the Relationship Between the Circular Economy and Entrepreneurial Ecotourism

Ali Motavali *

Master student in Entrepreneurship, Faculty of Entrepreneurship, University of Tehran. Tehran. Iran

Ali Mobini Dehkordi

Associate Professor, Faculty of Entrepreneurship, University of Tehran. Tehran. Iran

HosseinSadeghi

Assistant Professor, Faculty of Entrepreneurship, University of Tehran. Tehran. Iran

Abstract

The need to change the economic system to ensure that it does not exceed environmental constraints creates a great deal of effort to address sustainability issues. In this regard, the circular economy model is expanding at the political, commercial, and academic levels. The primary purpose of this study is to identify and analyze previous studies in circular economics and its relationship with the tourism industry. In this regard, 152 articles were identified from the authoritative Google Scholar database. After applying various filters, 14 articles most relevant to the phenomenon regarding title, abstract, methodology, and main text were selected and analyzed using a hybrid approach. Sixty-two open source codes and, at the higher level, seven core codes were counted. The extracted classes were presented in three stages: pre-circulation (empowerment and value creation), during circulation (technology and biocentrism), and post-circulation (axial recycling and continuity).

* Corresponding Author: alimotevali306@gmail.com

How to Cite: Motevali, A., Mobini Dehkordi, A., & Sadeghi, H. (2022). Meta-Synthesizing the Relationship Between the Circular Economy and Entrepreneurial Ecotourism. *Tourism Management Studies*, 17(60), 145 - 175. doi: 10.22054/tms.2023.68378.2728

Introduction

Despite being classified as a service sector that produces intangible services, tourism relies on vast amounts and flows of inexhaustible natural resources and largely reflects a linear production model (Manniche, Topsoe Larsen, & Brandt Broegaard, 2021). Economic activity is still based on a linear model of production and consumption: extraction/production and consumption/disposal, which depletes natural resources and produces waste. The current linear economy does not optimize materials and does not help recycle, reuse, or recycle them. Hence, the circular economy (CE) concept has attracted increasing attention among policymakers and stakeholders worldwide. However, the CE literature has been developed mainly for the manufacturing sector, with only a limited number of resources devoted to the tourism sector. While in tourism, massive consumption of energy and water, food waste, congestion problems, and CO₂ emissions occur (Rodríguez, Florido, & Jacob, 2020). There is a growing focus on CE rotational economics to address sustainability challenges. CE is emerging as a transformational model with economic, environmental, and social benefits (Clube & Tennant, 2020). This type of economy is rising in academia, industry, and policymaking as an alternative model that reduces resource consumption, minimizing greenhouse gas emissions. Business models are essential for implementing this concept at the organizational level (Geissdoerfer, Pieronib, Pigossob, & Soufania, 2020). There are very few documented initiatives on CE in the tourism industry. Therefore, this area has not been explored yet and will inevitably deserve much more attention in the coming years. CE is a relatively new paradigm whose application contributes to a more sustainable tourism industry. The tourism industry will play an essential role in economic transformation due to its multiplier effect on the whole economy and its capacity to encourage cyclical flows among suppliers and customers.

Materials and Methods

This qualitative research will be done using meta-combination. A meta-combination is a qualitative study that examines information and findings extracted from other qualitative studies related to a related

topic. As a result, the sample for meta-composition consists of selected qualitative studies based on their relationship with the research question (Walsh & Down, 2005). It is worth noting that hypertext is not an integrated review of the qualitative literature. Also, the secondary and primary data analysis is not from selected studies but rather the analysis of the findings of these studies. In other words, meta-combination is the combination of interpretations of the primary data interpretations of the selected studies. The meta-combination focuses on qualitative studies that do not necessarily cover a broad theoretical basis and, instead of providing a comprehensive summary of the findings, creates an interpretive combination of the findings (Zimmer, 2006).

Discussion and Results

Extraction categories were presented in three stages: pre-rotation (empowerment and value creation), in-circulation (technology and biocentrism), and post-rotation (axial recycling and continuity).

Conclusions

The primary purpose of this study was to identify and analyze previous studies in the field of rotational economics and its relationship with the tourism industry. In this regard, 45 articles from the authoritative Google Scholar database were identified. After applying various filters, 14 articles most related to ecotourism and rotational economics in terms of title, abstract, methodology, and main text were selected and analyzed using a hybrid approach. Extraction categories were presented in three stages: pre-rotation (empowerment and value creation), in-circulation (technology and biocentrism), and post-rotation (axial recycling and continuity). According to the research findings, developing the tourism industry with a rotating economy approach is considered one of the main characteristics of sustainable growth and development of regions. The industry's evolution towards a rotating economy to minimize its environmental footprint is of great importance to all of us. Rotational tourism emphasizes the reuse of goods and the high importance of waste recycling and considers the use of second-hand rental goods and facilities as a value. In this type of tourism, unlike linear tourism, the tour process does not end with the completion of the

tour but enters the post-tour stage, the application of which is as important as the tour stage.

Compared with previous research, the present study has been innovative in both practical and theoretical aspects. It is innovative in terms of research because it is one of the first studies in Iran to address the issue of the entrepreneurial ecosystem in the tourism industry with an emphasis on the rotational economy. Secondly, concerning the conditions of tourism and its advantages, it looks at this area from an ecosystem perspective. In addition, the research findings can be used by policymakers concerned with improving competitiveness and creating a conducive environment for entrepreneurial businesses in the study environment. The novelty of this research is that these components provide a better and new insight into the field of study to the relevant policymakers.

Keywords: Circular Economy, Tourism Ecosystem, Ecotourism, Entrepreneurship, Meta-Synthesis.

فرا ترکیب رابطه بین اقتصاد چرخشی و اکوتوریسم کارآفرینانه

دانشجوی کارشناسی ارشد کارآفرینی، دانشگاه تهران^۱، تهران، ایران

علی متولی *

دانشیار دانشکده کارآفرینی، دانشگاه تهران، تهران، ایران

علی مبینی دهکردی

استادیار دانشکده کارآفرینی، دانشگاه تهران، تهران، ایران

حسین صادقی

چکیده

نیاز به تغییر سیستم اقتصادی برای اطمینان از تجاوز نکردن آن از محدودیت‌های زیست‌محیطی، تلاش‌های زیادی را برای رسیدگی به مسائل پایداری ایجاد می‌کند. در این زمینه، مدل اقتصاد چرخشی در سطوح سیاسی، تجاری و دانشگاهی در حال گسترش است. از این رو، هدف اصلی از انجام پژوهش حاضر شناسایی عوامل مؤثر بر تحقق اکوتوریسم کارآفرینانه مبتنی بر اقتصاد چرخشی است، در همین راستا؛ ۱۵۲ مقاله از پایگاه معتبر گوگل اسکالر شناسایی و پس از اعمال فیلترهای مختلف، ۱۴ مقاله که از نظر عنوان، چکیده، روش‌شناسی و متن اصلی بیشترین ارتباط را با پدیده داشتند برگزیده و با استفاده از رویکرد فرا ترکیب مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. تعداد ۶۲ کدباز و در سطح بالاتر ۷ کد محوری احصاء شد. طبقه‌های مستخرج در سه مرحله پیشاگردش (توانمندسازی و ارزش‌آفرینی)، حین گردش (فن‌گرایی و زیست‌محوری) و پساگردش (بازیافت محوری و تداوم بخشی) ارائه شدند.

کلیدواژه‌ها: اقتصاد چرخشی، اکوسیستم گردشگری، اکوتوریسم، کارآفرینی، فرا ترکیب.

مقدمه

در سال‌های اخیر، صنعت گردشگری با مشکلات عدیده‌ای ناشی از بحران کرونا مواجه گردیده که کاهش تعداد گردشگران در سطح جهانی مؤید این مهم است. برآوردها نشان می‌دهد که تعداد گردشگران در سطح جهان ۸۰ درصد کاهش یافته‌اند و اقتصادهای مبتنی بر توریسم با رکود سنگینی روبرو هستند (Mosta, Rybakova, Shelemetieva, Zhuvahin, & Honchar, 2021).

سازمان جهانی گردشگری میزان کاهش گردشگر در قاره آمریکا را ۶۲ درصد، اروپا در صدصد، آفریقا ۷۲ درصد، خاورمیانه ۷۵ درصد و اقیانوسیه ۹۴ درصد اعلام کرد (UNWTO, 2022). البته محدودیت‌های کرونایی فرصت‌هایی نیز برای گردشگری منطقه‌ای به وجود آورده است تا جایی که ۵۸ درصد گردشگران برنامه‌های سفر خود را معطوف به گردش‌های درون منطقه‌ای کرده‌اند. در دوران بیماری همه‌گیر، کسب و کارها باید بر ترویج محصولات منطقه‌ای تمرکز کرده و تمرکز را به مصرف داخلی در داخل کشور معطوف کنند. در سال‌های اخیر نیز، خاورمیانه بیشترین رشد را در زمینه گردشگری منطقه‌ای داشته است (Mosta, Rybakova, Shelemetieva, Zhuvahin, & Honchar, 2021).

جایگاه ایران در بازار بزرگ گردشگری بسیار نگران‌کننده است. ایران از جمله کشورهایی است که ذخایر نفتی آن به‌عنوان منبع اصلی درآمد شناخته می‌شود. از سوی دیگر، کشور ایران از لحاظ غنی بودن آثار تاریخی و طبیعی جزو کشورهای غنی جهان محسوب می‌شود که می‌توان از این فرصت به‌منظور پایداری در اقتصاد استفاده کرد؛ ولی متأسفانه فقط شش دهم درصد درآمد توریستی دنیا نصیب کشور ما شده که این امر نیازمند برنامه‌ریزی به‌منظور توسعه صنعت گردشگری است (جلالی و خادم‌الحسینی، ۱۳۹۴).

گردشگری علیرغم طبقه‌بندی شدن به‌عنوان یک بخش خدماتی که خدمات غیرمادی تولید می‌کند، بر مقادیر و جریان‌های عظیمی از منابع طبیعی تمام‌نشده متکی است و تا حد زیادی منعکس‌کننده یک مدل تولیدی خطی است (Manniche, Topsoe Larsen, & Brandt Broegaard, 2021). فعالیت‌های اقتصادی نیز هنوز بر اساس مدل خطی تولید و مصرف است: استخراج/تولید و مصرف/دور ریختن که منابع طبیعی را فرسوده کرده و به تولید زباله می‌انجامد. اقتصاد خطی فعلی، مواد را به‌صورت بهینه استفاده نکرده

و به بازیافت، استفاده مجدد یا بازیابی آن‌ها کمکی نمی‌کند. از این رو، مفهوم اقتصاد چرخشی یا دایره‌ای (CE) توجه فزاینده‌ای را بین سیاست‌گذاران و ذی‌نفعان در سراسر جهان به خود جلب کرده است. با این حال، ادبیات CE عمدتاً برای بخش تولید، توسعه یافته است و صرفاً برخی منابع محدود به بخش گردشگری پرداخته‌اند. در صورتی که در گردشگری، مصرف عظیم انرژی و آب، ضایعات مواد غذایی، مشکلات ازدحام و انتشار CO₂ صورت می‌گیرد (Rodríguez, Florido, & Jacob, 2020).

توجه به اقتصاد چرخشی CE به عنوان رویکردی برای پرداختن به چالش‌های پایداری در حال افزایش است. اقتصاد چرخشی به عنوان یک مدل متحول کننده دارای مزایای اقتصادی، زیست‌محیطی و اجتماعی شکل می‌گیرد (Clube & Tennant, 2020). این نوع اقتصاد در دانشگاه، صنعت و سیاست‌گذاری به عنوان مدل جایگزینی که باعث کاهش مصرف منابع شده و اتلاف و انتشار گازهای گلخانه‌ای را به حداقل می‌رساند، در حال افزایش است. برای پیاده‌سازی این مفهوم در سطح سازمانی، مدل‌های کسب و کار یک اهرم مهم هستند (Geissdoerfer, Pieronib, Pigossob, & Soufania, 2020).

ابتکارات مستند بسیار کمی در مورد CE در صنعت گردشگری وجود دارد؛ بنابراین، هنوز این حوزه، حوزه‌ای بررسی نشده است که به طور اجتناب‌ناپذیری در سال‌های آتی مستحق توجه بسیار بیشتری خواهد بود، زیرا مفهوم CE یک پارادایم نسبتاً جدید است که کاربرد آن به صنعت گردشگری پایدارتر کمک می‌کند. صنعت گردشگری به دلیل تأثیر چند برابری آن بر کل اقتصاد و ظرفیت آن برای تشویق جریان‌های چرخشی در میان تأمین‌کنندگان و مشتریان خود، نقش مهمی در تحول اقتصاد خواهد داشت. از این رو هدف اصلی از انجام پژوهش شناسایی عوامل مؤثر بر تحقق اکوتوریسم کارآفرینانه مبتنی بر اقتصاد چرخشی است که در این راه به بررسی مطالعات قبلی انجام شده در ارتباط با اقتصاد چرخشی و اکوسیستم کارآفرینانه با رویکرد فراترکیب پرداخته خواهد شد. در این مقاله، ابتدا به بررسی مبانی نظری و پیشینه تحقیق خواهیم پرداخت و بعد از شرح روش‌شناسی تحقیق، به ارائه یافته‌ها و نتیجه‌گیری خواهیم پرداخت.

مروری بر مبانی نظری و پیشینه تحقیق

اکوتوریسم

گردشگری اکولوژیک بر تأثیر گردشگری بر محیط‌زیست و تولید و حمایت از نوع جدیدی از گردشگری که به میراث کهن فرهنگی و مناطق طبیعی نسبتاً ساده و بدوی اشاره می‌کند، تأکید داشته و مناظر جذاب را بررسی می‌کند. گردشگری اکولوژیک تأکید دارد که گردشگری نباید به قیمت تمام شدن محیط‌زیست باشد بلکه باید با طبیعت هماهنگ بوده و فرصت‌های سفر یکسان را برای نسل معاصر و نسل‌های آینده فراهم کند، یعنی لذت بردن از منابع گردشگری معاصر نباید به قیمت محروم کردن نسل‌های آینده از این منابع باشد (Zhang & Tian, 2014).

صنعت گردشگری به شدت با رشد اقتصادی و توسعه شهری به‌ویژه در مناطق ساحلی مرتبط است. به‌طور کلی، علیرغم مزیت‌های اقتصادی، شواهد قوی وجود دارد که نشان می‌دهد فعالیت‌های توریستی فشار قابل توجهی را بر محیط‌زیست وارد می‌کنند. در این میان، تولید زباله یکی از مهم‌ترین آن‌هاست، ردپای زیست‌محیطی بزرگ‌تر و فشارهای محیطی شدید، به‌ویژه بر اکوسیستم‌های مناطق ساحلی، عمدتاً به شکل آلودگی ظهور کرده و متعاقباً به از دست دادن تنوع زیستی، منجر می‌شود و دیگران را از سفر به چنین مقاصد آسیب‌دیده‌ای منصرف می‌کند (Navarro-Pedreño, A. Zorpas, Panagiotakis, & Dermatas, 2021).

با توجه به کنفرانس جهانی اکوتوریسم؛ اخیراً، گردشگری زیست‌محیطی حداقل ۲۰ میلیارد دلار ارزش سالانه برای جهان به ارمغان آورده و گردشگری زیست‌محیطی به روند توسعه گردشگری جهان تبدیل شده است (Zhang & Tian, 2014). به‌طور کلی، صنعت گردشگری هم در زمینه‌های رشد اقتصادی و توسعه شغل و مهم‌تر از آن در مدیریت منابع پایدار برای به حداقل رساندن، حذف، تولید زباله و بهبود حفاظت و پایداری کلی محیط‌زیست نقش حیاتی دارد (Navarro-Pedreño, A. Zorpas, Panagiotakis, & Dermatas, 2021).

کل صنعت گردشگری تحت فشار فزاینده‌ای برای کاهش ردپای زیست‌محیطی خود قرار دارد، زیرا پایداری (بدون فراموشی بعد اجتماعی آن) به یک محرک اساسی تغییر تبدیل شده است. در این زمینه، اعمال اصول اقتصاد چرخشی (با این فرض که در طبیعت

فرا ترکیب رابطه بین اقتصاد چرخشی و اکوتوریسم کارآفرینانه/متولی و همکاران | ۱۵۳

هیچ چیز هدر نمی‌رود و همه چیز می‌تواند به یک منبع تبدیل شود) برای کل زنجیره ارزش گردشگری یک تعهد اجتناب‌ناپذیر است (Vargas-Sánchez, 2018).

اکوسیستم کارآفرینانه

محققان حوزه کارآفرینی اخیراً تمرکز مطالعاتی خود را از مطالعه کارآفرینان و سرمایه‌ها به اکوسیستم کارآفرینانه تغییر داده‌اند. اکوسیستم‌های کارآفرینانه می‌تواند به‌عنوان «مجموعه‌ای از بازیگران، نهادها، شبکه‌های اجتماعی و ارزش‌های فرهنگی که فعالیت کارآفرینانه را تولید و حفظ می‌کنند» تعریف می‌شود. به‌زعم محققان هر اکوسیستمی مختص مرزهای جغرافیایی‌اش بوده و در همین مشخصه‌های جغرافیایی و متناسب با روح خاص هر جامعه‌ای فرصت‌های کارآفرینی تعریف می‌شود. اکوسیستم‌های کارآفرینی درون فرهنگ ملی، محیط‌های نهادی و قانونی جای گرفته‌اند و به‌وسیله فرهنگ خردشان متمایز می‌شوند (Maroufkhani, Wagner, Khairuzzaman, & Ismail, 2018).

اقتصاد خطی

اقتصاد خطی سنتی، اقتصادی است که به‌موجب آن اشیا مورد استفاده قرار می‌گیرند، فرسوده می‌شوند و دور ریخته می‌شوند (Brightley, 2017). در این نوع اقتصاد، رژیم خطی «ساخت، استفاده، دفع» حاکم است (Naydenov, 2019).

اقتصاد اشتراکی

اقتصاد اشتراک‌گذاری یک مدل اقتصادی است که بر مجموعه‌ای از شیوه‌های مبادله و اشتراک‌گذاری، اعم از کالاها و خدمات مادی و دانش، مبتنی است. به اشتراک‌گذاری کالاها یا منابع دیگر توسط افراد متعدد اشاره دارد (Girard & Nocca, 2017).

اقتصاد چرخشی

اقتصاد چرخشی تصویرگر سیستم اقتصادی مبتنی بر مدل‌های تجاری است که مفهوم پایان عمر مواد و محصولات را با کاهش، استفاده مجدد، بازیافت و بازیابی آن‌ها در چرخه تولید/توزیع و مصرف جایگزین می‌کند (Ghisellini, Cialani, & Ulgiati, 2016). اقتصاد چرخشی به فرآیندهای تولید و مصرفی اشاره دارد که استفاده از منابع

(غیرقابل تجدید) را محدود می‌کند و تقریباً هیچ زباله‌ای تولید نمی‌کند و بقایای تولید و مصرف بازیافت می‌شود (Rodriguez, Florido, & Jacob, 2020). بازآفرینی، استفاده مجدد و بازیافت در ادبیات به‌عنوان سه اصل مهم اقتصاد چرخشی مطرح می‌شود (Su, Heshmati, Geng, & Yu, 2013).

گردشگری چرخشی

مفهوم اقتصاد چرخشی یک پارادایم نسبتاً جدید، اما اجتناب‌ناپذیر است که کاربرد آن به صنعت گردشگری پایدارتر کمک می‌کند. صنعت گردشگری به دلیل تأثیر چند برابری آن بر کل اقتصاد و ظرفیت آن برای تشویق جریان‌های چرخشی در میان تأمین‌کنندگان و مشتریان خود، نقش مهمی در تحول اقتصادی دارد که در حال انجام است. علاوه بر این، تقویت آگاهی از تحول به‌وسیله محرک‌ها در بین حرفه‌ها و مصرف‌کنندگان، به‌ویژه SME ها که با منابع محدودتری برای نوآوری روبرو هستند، مهم است. هماهنگی مؤثر در محیط سیاست پیچیده و پراکنده نیز بین سطوح مختلف تعاملی (اروپایی، ملی، منطقه‌ای...) که بر بخش گردشگری تأثیر می‌گذارند، موردنیاز است (Vargas-Sánchez, 2018). آینده اقتصاد چرخشی گردشگری را می‌توان با الگوبرداری از برخی از شرکت‌هایی که به‌طور استثنایی قبلاً این مدل را پذیرفته‌اند متصور شد. (Sommet Education Group, 2019) به‌طور خلاصه، آینده صنعت گردشگری که به‌عنوان یک سیستم انطباقی پیچیده درک می‌شود، نتیجه اعمال پیکربندی مجددی خواهد بود که از نیروهای نشأت گرفته از مدل اقتصاد چرخشی به دست می‌آید (Perfetto, Vargas-Sánchez, & Presenza, 2016).

گردشگری چرخشی از منطق اقتصاد چرخشی به‌عنوان یک مدل تجاری منطبق با اصول توسعه پایدار پیروی می‌کند. به همین ترتیب، گردشگری چرخشی مدلی را پیشنهاد می‌کند که در آن هر بازیگر گردشگری (مسافر، میزبان، مجری تور و تأمین‌کننده) رویکردی سازگار با محیط‌زیست را اتخاذ می‌کند. گردشگری چرخشی یک اصطلاح کلی برای جریان گردشگری است که به‌منظور بازسازی طبیعت، طراحی یا در نظر گرفته شده است. نفوذ در ماهیت سیستم‌های زنده، آن‌ها را قادر می‌سازد تا به‌عنوان مدل‌هایی برای اقتصادهای پایدار و به‌عنوان راهنمای بازیافت موفق محصول، ارائه خدمات و درنهایت عملکرد موفق جوامع انسانی مورد استفاده قرار گیرند. در علم توسعه آن را به‌عنوان «تقلید

زیستی» توصیف می‌کنند که از طبیعت به‌عنوان «الگو، مربی و معیار» استفاده می‌کند. جهان‌بینی خطی گردشگری چرخشی به مسافران این امکان را می‌دهد که در تمام مراحل اقامت خود، از آماده شدن برای سفر گرفته تا تجربه محلی، رویکردی مسئولانه داشته باشند (Naydenov, 2019).

مراحل مختلف برای پیروی از رویکرد گردشگری چرخشی به‌عنوان یک گردشگر:

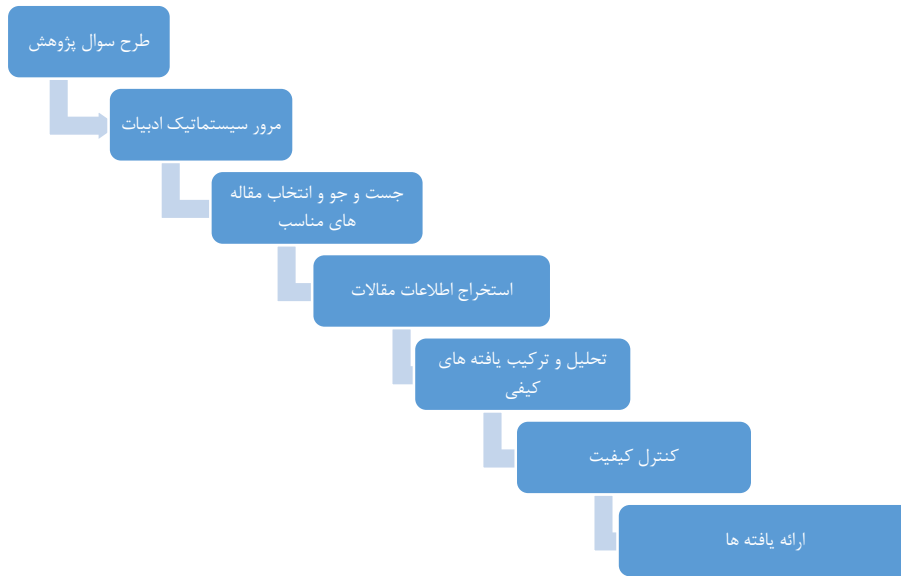
- فرصت‌های گردشگری پایدار ارائه شده توسط آژانس‌های گردشگری یا جستجوی فرصت‌های مشابه از اینترنت
- انتخاب پایدارترین ارائه‌دهندگان خدمات گردشگری
- انتخاب دوستدار محیط‌زیست‌ترین گزینه حمل‌ونقل (مضرترین آن برای محیط‌زیست سفر با هواپیما است)
- مدیریت مسئول خدمات انتخاب شده: استفاده از مواد غذایی تولید شده بومی، صنایع دستی و اتخاذ تدابیر سازگار با محیط‌زیست، مانند مدیریت پسماند، صرفه‌جویی در مصرف انرژی و آب و غیره (European comission, 2015).
- بازخورد بین گردشگران و/یا متخصصان برای ارتقای پیشنهاد گردشگری پایدار بسته گردشگری چرخشی که در حال حاضر یک‌روند در اروپا است، پیش‌نیاز توسعه پایدار این بخش است. در حال حاضر اقتصاد چرخشی یک اولویت کلیدی نه فقط در زمینه گردشگری در اتحادیه اروپا است و یک بخش گردشگری ایجاد خواهد کرد که با زباله‌های زیست‌تخریب‌پذیر مرتبط است (Naydenov, 2019).

روش‌شناسی تحقیق

این تحقیق کیفی با استفاده از فراترکیب انجام گرفته است. فراترکیب نوعی مطالعه کیفی است که اطلاعات و یافته‌های استخراج شده از مطالعات کیفی دیگر با موضوع مرتبط و مشابه را بررسی می‌کند. در نتیجه، نمونه مورد نظر برای فراترکیب، از مطالعات کیفی منتخب و بر اساس ارتباط آن‌ها با سؤال پژوهش مبنی بر اینکه عوامل مؤثر بر تحقق اکوتوریسم کارآفرینانه مبتنی بر اقتصاد چرخشی چه مواردی است؟ تشکیل می‌شود

(والش و داوون، ۲۰۰۵). گام‌های این پژوهش بر اساس روش هفت مرحله‌ای سندلوسکی و باروسو (۲۰۰۶) در فراترکیب است که این مراحل در شکل زیر نشان داده شده است:

شکل ۱. مراحل انجام فراترکیب

منبع: (سندلوسکی و باروسو، ۲۰۰۶)

مرحله اول: طرح سؤال پژوهش

در مطالعه حاضر روش فراترکیب برای بررسی مقالات کارشده در حوزه «اقتصاد چرخشی و اکوسیستم کارآفرینانه» استفاده شده است. سؤال اصلی پژوهش در ادامه مطرح گردیده است:

«اکوسیستم کارآفرینانه صنعت گردشگری منطقه‌ای با رویکرد اقتصاد چرخشی به چه شکلی می‌تواند باشد؟»

مرحله دوم: مرور نظام‌مند ادبیات

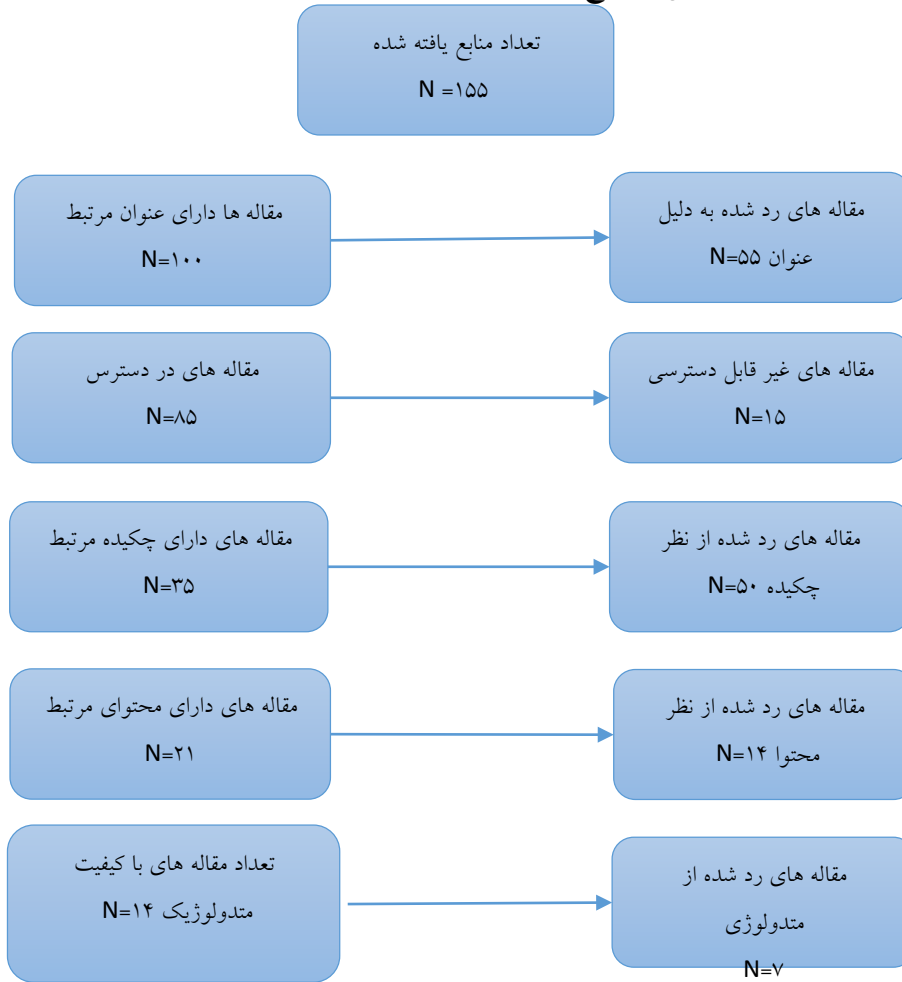
پس از تعیین سؤال‌های پژوهش، به منظور انجام جستجوی نظام‌مند، پیش از هر اقدام، باید محدوده جستجو بر اساس روش فراترکیب مشخص شود. داده‌های مقاله حاضر عبارت است از مقالات منتخب و چاپ‌شده در پایگاه داده گوگل اسکالر و برای انجام این کار سه نوع جستجو برای دریافت مقالات مرتبط به موضوع مورد نظر در این مقاله به شرح زیر استفاده شده است:

- جستجوی کلیدواژه‌های مرتبط با اقتصاد چرخشی
- جستجوی کلیدواژه‌های مرتبط با اکوسیستم کارآفرینانه و اقتصاد چرخشی
- ترکیب همه کلیدواژه‌ها در یک جمله و جستجوی آن بدین شرح:
اقتصاد چرخشی و «اکوسیستم کارآفرینانه» یا «اکوسیستم گردشگری» یا «گردشگری منطقه‌ای» یا «اکوتوریسم»

مرحله سوم: جستجو و انتخاب مقاله‌های مناسب

در جستجوی اولیه تعداد ۱۵۵ به دست آمد. به منظور پالایش مقالات رویکرد زیر استفاده شد. در گام نخست مقالاتی که دارای عناوین غیر مرتبط با موضوع مورد بود یعنی ۵ مقاله حذف شد. سپس تعداد ۱۰ مقاله که غیرقابل دسترس بودند شناسایی و حذف شود. در ادامه پالایش، چکیده مقالات مطالعه شود و تعداد ۵ مقاله که از نظر موضوعی ارتباط چندانی با موضوع مقاله نداشتند، کنار گذاشته شدند. همچنین، محتوای مقالات مرور شد. تعداد ۴ مقاله که از نظر محتوایی مناسب پژوهش مورد نظر نبودند، حذف شد. در مرحله نهایی تعداد ۷ مقاله که از نظر روش‌شناسی مناسب نبودند، کنار گذاشته شدند و لذا برای تحلیل نهایی تعداد ۱۴ مقاله مبنای مطالعه قرار گرفت.

شکل ۲: نتایج جستجو و فرایند انتخاب مقاله‌های مناسب

مرحله چهارم: استخراج اطلاعاتی

یافته‌های همه این مقالات مبنای این است که همه مقالات مرتبط با موضوع اکوسیستم توریسم و اقتصاد چرخشی مربوط به سال‌های بعد از ۲۰۱۸ می‌باشد. در جدول شماره (۲) اطلاعات مقالات منتخب جهت تحلیل نهایی ارائه گردیده است.

جدول ۲: اطلاعات مقالات منتخب جهت تحلیل نهایی

نویسندگان	سال	ارزش	هدف	روش
Oliveira et al	۲۰۲۲	تأکید برابر بر اکوسیستم‌های کارآفرینی و اقتصاد چرخشی	بررسی کارآفرینی از منظر اقتصاد چرخشی و جمع‌آوری زباله	کمی
Del Vecchio et al	۲۰۲۰	کارآفرینی نوآورانه در زیر سایه اقتصاد چرخشی	ارائه چارچوب مفهومی کارآفرینی نوآورانه در زیر سایه اقتصاد چرخشی	مرور ادبیات
Centobelli et al	۲۰۲۰	چارچوب ارائه‌شده بابتان پیچیده روابط، شیوه‌های مدیریتی و فناوری‌هایی که در سطوح خرد و کلان محیطی می‌تواند بر خلق ارزش در یک گردشگری پایدار و هوشمند تأثیرگذار باشد	ارائه و توسعه چارچوب نظری چندبعدی برای استخراج یک مدل جامع که از طراحی مدل‌های کسب‌وکار اقتصاد چرخشی پشتیبانی کند	مرور ادبیات اقتصاد چرخشی
Sakshi, Cerchione, & Bansal	۲۰۲۰	-	بررسی تأثیر سیاست‌های زیست‌محیطی و جنبه‌های آموزشی بر رویه‌های پایداری هتل‌ها و همچنین تأثیر این شیوه‌ها بر عملکرد زیست‌محیطی و مالی آن‌ها	کمی - نظرسنجی
Pizzi, Leopizzi, & Caputo	۲۰۲۱	کمک به توسعه نظری با ارائه توضیحات جدید و روشن‌گرانه از رفتار و تکامل شرکت‌ها، فراتر رفتن از تفسیر کلاسیک پویایی صنعت و ارائه درک بهتر و جامع‌تر از نقش فعال‌کننده پلتفرم‌های دیجیتال برای اقتصاد چرخشی.	بررسی مسیر تکاملی‌ای که پلتفرم ایتالیایی ^۱ circularity.com در راستای توسعه اکوسیستم کارآفرینی الهام گرفته از اقتصاد چرخشی، اخذ کرده	مطالعه موردی عمیق

ادامه جدول ۲:

نویسندگان	سال	ارزش	هدف	روش
Milwood & Maxwell,	۲۰۲۰	استفاده از نظریه اشیا رزی برای توسعه مدل اکوسیستم کارآفرینانه گردشگری	بررسی شکاف‌های درک ما از محیط‌هایی که در آن عناصر فیزیکی و مجازی EEها باهم تعامل، تغییر و در طول زمان گسترش می‌دهند و ارائه مدل متناسب	مرور ادبیات
Aletha Connelly	۲۰۱۸	درک بهتر کارآفرینی درزمینه‌ی جهان درحال توسعه بااهمیت ویژه برای صنعت گردشگری	بحث در مورد اکوسیستم کارآفرینی در گویان با تأکید ویژه بر نقش حمایت فرهنگی و تأثیر احتمالی آن بر صنعت گردشگری در این کشور تا سال ۲۰۲۵	بررسی ادبیات
Vargas-Sánchez	۲۰۱۹	اولین اثر دانشگاهی در حوزه اکوسیستم گردشگری اقتصاد چرخشی	انعکاس تکامل اکوسیستم گردشگری در یک اقتصاد چرخشی، با در نظر گرفتن عوامل مرتبط مؤثر بر گذار به سمت مدل اقتصاد چرخشی	استفاده از دیدگاه سازمانی و یک رویکرد مدیریت استراتژیک همراه با یک لنز نظری نو نهادی
Cunha, Kastenholz, & Carneiro	۲۰۲۰	کمک به پایداری گردشگری روستایی	آشکار کردن نقش کارآفرینان برای بازسازی اقتصادهای روستایی در ابعاد مختلف	کیفی
Vargas-Sánchez	۲۰۱۸	اولین پژوهش برای نظام‌مند کردن ادبیات تقاطع اقتصاد چرخشی و گردشگری	تحریک تفکر در مورد چالش‌ها و فرصت‌های اصلی ناشی از تحول صنعت گردشگری در گذار از پارادایم خطی به چرخشی	استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی علمی (عمدتاً Web of Science و Scopus)، موتورهای جستجوی اینترنتی برای یافتن اسناد اضافی با ماهیت حرفه‌ای

ادامه جدول ۲:

نویسندگان	سال	ارزش	هدف	روش
Oliveira et al	۲۰۲۲	توجه برابر به پدیده اقتصاد چرخشی و اکوسیستم کارآفرینی در پرتغال	به واکاوی کارآفرینی از منظر اقتصاد چرخشی و جمع‌آوری زیاله	کمی
del Vecchio et al	۲۰۲۰	تأکید بر منسوخ شدن مدل‌های سنتی با توجه به ظهور بیماری همه‌گیر، کمک به یکپارچه‌سازی فضیلت آمیز فناوری‌های دیجیتال و رویکردهای پایدار	روشن کردن فرآیند خلق ارزش و نوآوری مدل کسب‌وکار ناشی از اقتصاد چرخشی در زمینه‌ی گردشگری هوشمند	کیفی و اکتشافی موردی
Sørensen & Ole Bærenholdt	۲۰۲۰	تأکید بر نقش گردشگران در تولید تجربیات گردشگری پایدار	ارائه بسته‌های پیشنهادی ترکیبی	دلفی و آینده‌پژوهی
Maroufkhani et al	۲۰۱۸	ارائه راه جدیدی برای تحقیقات مفهومی و تجربی با تأکید بر جمع‌سپاری به‌عنوان یک عنصر کمک‌کننده برای اکوسیستم کارآفرینی	مطالعه نظام‌مند ادبیات اکوسیستم کارآفرینی	مرور ادبیات

مرحله پنجم: تحلیل و ترکیب یافته‌های کیفی

در این مرحله از مطالعه، داده‌های پژوهشی تحلیل می‌شود، برای تحلیل داده‌های تحقیق، با اتخاذ رویکرد استقرایی در سه مرحله کدگذاری باز، محوری و انتخابی انجام یافته است. در این پژوهش، تحلیل داده‌ها تعداد ۶۲ کدباز و در سطح بالاتر ۷ کد محوری احصاء شد و طبقه‌بندی گردید. نتایج کدگذاری مقالات منتخب در جدول ۳ ارائه شده است.

جدول ۳. کدگذاری باز و محوری مقالات منتخب

کدهای باز					کدهای محوری
اعتقاد پیدا کردن به فرصت استفاده برابر از امکانات برای افراد	مشوق‌های مرتبط با کاهش هزینه‌های زباله	احساس مسئولیت در قبال خطرات زیست‌محیطی	زنجیره ارزش جدید	خلق ارزش مشترک	ارزش‌آفرینی
	ارتقا مسئولیت‌پذیری اجتماعی شرکت‌ها	رواج فرهنگ مهمان‌پذیری محلی	رواج فرهنگ استفاده از وسایل بادوام	اعتقاد به استفاده اشتراکی از امکانات	
نوآوری‌های مرتبط با زنجیره تأمین گردشگری	بهره‌گیری از متاورس	اجرای استراتژی‌های مرتبط با کارکردهای محوری ارزش	استفاده از فناوری‌های مرتبط با بهبود اثربخشی استفاده از مواد بازیافتی	افزایش ظرفیت جانشینی در کالاها و مواد	فن‌گرایی
ساخت - استفاده - برگرداندن	استفاده از رمز ارزها	جست‌وجوی تکنولوژیک	استفاده از فناوری سبز	فناوری‌های مبتنی بر دانش	
		فناوری‌های تولید اتوماتیک	استفاده از نرم‌افزارها و سایت‌های اشتراک تجهیزات مسافرتی	نهی ایده کارآفرینی خطی	

ادامه جدول ۳.

کدهای باز					کدهای محوری
نهاد دانشگاه	کارآفرینان	صنایع و کسب و کارهای خصوصی	یادگیری کارآفرینی	سازمان‌های مردم‌نهاد به‌عنوان وکیل مدافع محیط‌زیست	بازیگران
			نهادهای مردم محور	دولت به‌عنوان فراهم‌کننده اطلاعات	
مصرف کمتر آلاینده‌ها	کاهش مصرف انرژی	رواج فعالیت‌های سازگار با محیط‌زیست	کاهش تولید گازهای گلخانه‌ای	دخل و تصرف کمتر در طبیعت	زیست محوری
			کاستن از فعالیت‌های تخریبی	توسعه رشد سبز	
بینش نسبت به منافع اجتماعی حاصل از اقتصاد چرخشی	مشوق‌های مالیاتی مرتبط با بازیافت زباله	هزینه‌های مرتبط با امحای زباله	تنظیم سیاست‌های مرتبط با ضایعات و زباله‌ها	حمایت از اشتراک‌گذاری دانش	توانمندسازی
ارائه بروشورهای راهنمای رفتار زیست‌محیطی	برگزاری دوره‌های آسیب‌شناسی تولید پسماند	حمایت از فعالیت‌های تحقیق و توسعه‌ای مرتبط	استانداردهای و مجوزهای لازم	استانداردهای تولیدی	

ادامه جدول ۳.

کدهای باز					کدهای محوری
درآمدهای جانبی حاصل از فروش دست‌دوم‌ها	اعطای مشوق به مسافران در صورت استفاده بهینه از امکانات	چاپ سه‌بعدی	فروش سنتی	برندینگ دائمی	تداوم بخشی
استفاده مجدد از کالاها	استفاده استیجاری از کالاها	درگیر کردن مشتریان با استراتژی‌های مراقبت از محصولات خود	دسترسی به خدمات مرتبط با تعمیرات	خلق مشتریان وفادار با داستان‌سرایی	
برگزاری تورهای زیبا از طبیعت	امکان خرید پسماند از مسافران در طول اقامت	افزایش مالیات بر زیبا	ترغیب مشتریان به استفاده از کالاها تا آخرین مرحله عمر محصول	ارائه مشوق به مسافران قائل به تفکیک پسماند	بازیافت گرای

مرحله ششم: کنترل کیفیت

در پژوهش حاضر، به منظور کنترل کیفیت فراترکیب ز روش توافق بین دو کدگذار استفاده شده است. روش محاسبه پایایی بین کدگذاری‌های انجام گرفته توسط محقق در دو فاصله زمانی بدین ترتیب می‌باشد (خواستار، ۱۳۸۸).

$$100\% \times \left\{ \frac{\text{تعداد کل کدها}}{\text{تعداد توافقات} \times 2} \right\}$$

جدول ۴. نتایج محاسبه پایایی باز آزمون

ردیف	عنوان	تعداد کل کدها (در دومرتبه کدگذاری)	تعداد توافقات	تعداد عدم توافقات	درصد پایایی باز آزمون
۱	کل مقالات منتخب	۱۲۴	۵۲	۹	۸۷/۸۳

همان‌طور که در جدول فوق مشاهده می‌شود، تعداد کل کدهای کدگذاری شده توسط ۲ کدگذار برابر با ۱۲۴ است. تعداد کل توافقات برابر با ۵۲ و تعداد کل عدم توافقات نیز برابر با ۶ است. به این ترتیب، پایایی کدها با استفاده از فرمول معرفی شده، برابر با ۸۷/۸۳ درصد است. سیم و رایت^۱ (۲۰۰۵) و مادن و کنسینگر^۲ (۲۰۱۷) مدعی شده‌اند که ضریب پایایی بیشتر از ۰٫۸ در دامنه ضرایب بسیار خوب قرار دارند، با توجه به اینکه این میزان نزدیک به ۹۰ درصد است، بنابراین قابلیت اعتماد کدگذاری‌ها مورد تأیید بوده و میزان پایایی تحلیل مقالات، مناسب است.

مرحله هفتم: ارائه یافته‌ها

ما به شناسایی مقالات معتبر در بازه زمانی ۲۰۱۰-۲۰۲۲ با تأکید بر شاخص‌های اقتصاد چرخشی و اکوسیستم گردشگری و ارتباط آن با اقتصاد چرخشی پرداختیم، با استفاده از تکنیک‌های کمی و کیفی، محققان چنین نتیجه گرفتند که بهبود درک ما از بازارها و مدل‌های کسب و کار در اقتصاد چرخشی در گردشگری مهم است تا مشخص شود تقاضاها کجاست و چه چیزی اقتصاد چرخشی را از نظر کارآفرینان گردشگری جذاب می‌کند. به عنوان مثال، محققان باید پرسند که آیا استفاده از اصول و روایات اقتصاد چرخشی باعث ایجاد ارزش بالاتر، تجارب به‌یادماندنی‌تر و معنادار گردشگری می‌شود یا خیر و اگر چنین است، باید بررسی کنند که کدام مکان‌ها و بخش‌های گردشگری مناسب‌تر هستند. نیاز به دانش سیستماتیک‌تر و توزیع شده‌تر در مورد راه‌حل‌های فن‌آوری و اجتماعی موجود و بهترین شیوه‌ها برای کاهش اثرات زیست‌محیطی و افزایش استفاده مجدد و بازیافت منابع طبیعی در کل زنجیره تأمین گردشگری وجود دارد. نیاز به بررسی اهمیت چارچوب‌های زمینه‌ای و فضایی مختلف برای فرصت‌ها و نقاط شروع کسب و کارهای کوچک و متوسط در اجرای اصول اقتصاد چرخشی دیده می‌شود، به عنوان مثال در مورد منابع تأمین انرژی، سیستم‌های مدیریت پسماند، فرصت‌ها و انگیزه‌های بازیافت، تنظیمات قانونی و کارآفرینی فرهنگ‌ها.

1- Sim and Wright

2- Madan and Kensinger

شکل ۳: چارچوب مفهومی تحقیق؛ محقق ساخته (برگرفته از یافته‌های فراترکیب)

پیشاگردش

در این مرحله بایستی تغییراتی بنیادین در نهادهای فرهنگی و اجتماعی شهروندان صورت پذیرد تا پذیرای مدل‌های نوین و پایدار گردشگری گردند. این نهادینه‌سازی بایستی از سال‌های آغازین هر فرد شروع شده و در طول زندگی‌اش ادامه پیدا کند.

• توانمندسازی

به اشتراک گذاشتن دانش‌های مختلف در حوزه زیست‌محیطی بایستی به یکی از سیاست‌های دولت‌های ملی و محلی تبدیل شود در این راستا سازمان‌ها و نهادهای عمومی بایستی با نشر و باز نشر رفتارهای مطلوب زیست‌محیطی به مدیریت شهروندان در مسیر مطلوب کمک نمایند. در این راه برگزاری *public meeting* ها و سایر دوره‌های آموزشی نیز می‌تواند گام مؤثری باشد و به تبادل افکار و خلق ایده‌های نو کمک کرده و خود به تقویت فرهنگ به اشتراک گذاری دانش کمک می‌کند. به صورت کلی دولت‌ها

فرا ترکیب رابطه بین اقتصاد چرخشی و اکوتوریسم کارآفرینانه/متولی و همکاران | ۱۶۷

و نهادها بایستی به دنبال ارتقا فرهنگ به اشتراک گذاری باشند که این مهم نیازمند ارتقا استانداردهای تولید و تعریف استانداردها و مجوزهای لازم برای با مصرف کالاها است.

• ارزش آفرینی

پایه گذاری و توسعه ارزش های نوین در جامعه و ایجاد زنجیره ارزشی جدید زمینه ساز تغییرات اساسی در رفتار شهروندان می شود که می تواند تغییر رویکرد به سمت اقتصاد چرخشی را نیز در برگیرد. احساس مسئولیت در قبال آینده سیاره زمین و حفظ محیط زیست به شکلی پایدار می تواند ارزش های نوینی باشد که در جامعه تعریف شده و تقویت گردند، این مهم در قالب موضوعاتی همچون مسئولیت پذیری شرکت های خصوصی به چشم می خورد. در ادامه رواج ارزش دهی مثبت به استفاده از کالاهای اشتراکی می تواند راه حل مناسبی برای استفاده بهینه از منابع و امکانات باشد. در این راه رواج فرهنگ مهمان پذیری محلی مسافرت مقرون به صرفه را برای گردشگران به همراه داشته و از سویی نیز ساکنان محلی از منافع اقتصادی آن بهره خواهند برد.

حین گردش

در این مرحله از دو محور اصلی گردشگر و ارائه گران خدمات گردشگری تشکیل شده است، مباحث فن گرایی و زیست محوری موضوعات اصلی هستند که مورد بررسی قرار گرفته اند.

• فن گرایی

برای توسعه گردشگری پایدار بایستی ارزش ها بعد از نهادینه شدن جامه عمل به خود بیوشند و کارکرد محور شوند. استفاده و بهره گیری از فناوری های نوین بخصوص مبتنی بر دانش که باعث کاهش استفاده از منابع و تسهیل امور می شود نمود این مهم است. در این راه برخی از فناوری ها مستقیماً با زیست محیط در ارتباط بوده و به فناوری های سبز مشهور هستند. استفاده از انرژی های پاک همچون نور خورشید در تأمین انرژی هتل ها و مجموعه های گردشگری، استفاده از خودروهای سبز می تواند گام های ابتدایی چنین هدفی باشند. دسته دیگر فناوری هایی هستند که همه شمول بوده و در حوزه ای می توانند با اهداف مختلف به کار گرفته شوند. این فناوری ها که با پیشگامی رمز ارزها و دنیای

متاورس همراه است می‌تواند راه را برای تکیه حداقلی به امکانات و مصرف بهینه منابع هموار سازد.

• زیست محوری

در پارادایم و تصور عمومی گذشته نسبت به گردشگری نوعی تخریب زیست محیط همراه بوده است که به خاطر نوع رفتارهای مخرب گردشگران در اذهان شکل گرفته است؛ اما در منظرهای ذهنی نوین، گردشگران به خصوص گردشگران مناظر طبیعی خود را متعهد به حفظ و رشد محیط زیست می‌دانند. گردشگران امروزی نهایت تلاش خود را برای کمترین دخل و تصرف در محیط به کار بسته و گردشگری را به فعالیتی در راستای رواج فعالیت‌های سازگار و محافظت‌کننده از طبیعت تلقی می‌کنند. این گردشگران نسبت به اجرای تورهای جمع‌آوری زباله از تفرجگاه‌های طبیعی تعهد داشته و به تبلیغ و توسعه استفاده از وسایل حمل و نقل پاک همچون دوچرخه مبادرت می‌ورزند و غالباً در دامنه شمول گردشگری محلی هستند.

پساگردش

گردشگری چرخشی برخلاف گردشگری خطی بعد از اتمام گردشگری به پایان نمی‌رسد بلکه خود آغازی است برای مرحله‌ای دیگر. در این نوع از گردشگری رسالت گردشگر و رفتارهای پایدار وی بعد از اتمام سفر به پایان نمی‌رسد بلکه به شکلی دیگر به پایدارسازی فرایند گردشگری کمک می‌نماید.

• تداوم بخشی

در گردشگری چرخشی، گردشگران بعد از اتمام گردشگری اقدام به فروش کالاهایی می‌کنند که قابل استفاده برای سایر افراد است و یا کالاها و وسایل و امکانات خود را به سایر گردشگران اجاره می‌دهند و استفاده از کالاهای استیجاری در این نوع از گردشگری مرسوم است و همچنین وجود واحدهای تعمیرات در گردشگری چرخشی مرسوم بوده و گردشگران با تعمیر وسایل و تجهیزات خود به سفر خود می‌پردازند به عبارتی برخلاف فرهنگ سرمایه‌داری که تعمیر را امری نامطلوب می‌داند و به نوعی شأنیت اجتماعی پایینی برای آن متصور است در این فرهنگ چرخشی تعمیرات امری پسندیده است که به استفاده

کمتر از منابع انجامیده و در بلندمدت به توسعه پایدار زیست محیط را باعث می‌شود و حتی صاحبان صنایع گردشگری به دنبال درگیر کردن مشتریان در مراقبت از محصولات تولیدی هستند.

بازیافت محوری

بازیافت محوری در کنار استفاده مجدد از منابع و امکانات، هسته اصلی اقتصاد چرخشی گردشگری را تشکیل می‌دهد. سیاست‌های بازیافت پسماند از اولویت بالایی برخوردار است و تلاش بر آن است که میزان تولید زباله به حداقل ممکن برسد در این راستا نیز از سیاست‌های تشویقی و بازدارنده بهره برده می‌شود. در این سیاست‌ها مسافران با پسماند زیاد مالیات اضافی خواهند داد مسافران در صورت عدم نخوردن تمام سفارش غذای خود با جریمه‌های مالی روبرو خواهند شد. افراد دارای زباله اندک و قائل به تفکیک پسماند از مشوق‌های متنوعی برخوردار خواهند بود. همچنین واحدهای گردشگری امکان خرید یا تهاتر پسماند از مسافران در طول اقامت را عملی می‌کنند و همچنین مسافران به استفاده تا آخرین مرحله عمر محصول تشویق می‌شوند.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

هدف اصلی از انجام پژوهش حاضر شناسایی عوامل مؤثر بر تحقق اکوتوریسم کارآفرینانه مبتنی بر اقتصاد چرخشی بوده است، در همین راستا؛ ۴۵ مقاله از پایگاه معتبر گوگل اسکالر شناسایی و پس از اعمال فیلترهای مختلف، ۱۴ مقاله‌ای که از نظر عنوان، چکیده، روش‌شناسی و متن اصلی بیشترین ارتباط را با پدیده اکوتوریسم و اقتصاد چرخشی داشتند برگزیده و با استفاده از رویکرد فراترکیب مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. دسته‌های استخراجی در سه مرحله پیشاگردش (توانمندسازی و ارزش آفرینی)، حین گردش (فن‌گرایی و زیست محوری) و پساگردش (بازیافت محوری و تداوم بخشی) ارائه شدند. طبق یافته‌های پژوهش توسعه صنعت توریسم با رویکرد اقتصاد چرخشی یکی از مشخصه اصلی رشد و توسعه پایدار مناطق تلقی می‌گردد. تکامل صنعت به سمت اقتصاد چرخشی به منظور به حداقل رساندن ردپای محیطی آن برای همه ما از اهمیت بالایی برخوردار است. گردشگری چرخشی بر استفاده مجدد کالاها و اهمیت بالای بازیافت پسماند تأکید دارد و استفاده از کالاها و امکانات استیجاری و دست‌دوم را نوعی ارزش تلقی می‌کند. در این

نوع از گردشگری برخلاف گردشگری خطی، فرایند گردش با اتمام گردش تمام نمی‌شود بلکه وارد مرحله پساگردش می‌شود که اعمال این مرحله به همان اندازه مرحله گردش دارای اهمیت است. این تحقیق، از دید کلی با تحقیق سنتوبلی و همکاران (۲۰۲۰) همسو است و از منظر تأثیر مدیریت پسماند بر تحقق گردشگری چرخشی، نیز با تحقیقات اولیوریا و همکاران (۲۰۲۲) مشابه می‌باشد. یافته‌های تحقیق ساکشی و همکاران (۲۰۲۰) و تحقیق پیزی و همکاران (۲۰۲۱) نیز از منظر سیاست‌ها و برنامه‌های اجرایی ارائه‌شده برای تحقق اقتصاد چرخشی در حوزه گردشگری، با این تحقیق همسو می‌باشد.

وارگاس (۲۰۱۹) نیز با لنزی نونهادی به بررسی عوامل مؤثر بر گذار به سمت اقتصاد چرخشی در حوزه گردشگری پرداخت که برخی از عوامل یافت شده در این تحقیق نیز مورد تأکید قرار گرفتند؛ و نهایتاً راهکارهای ارائه‌شده در این تحقیق با یافته‌ها و پیشنهادهای سورنسن (۲۰۱۸) همخوانی داشته و هم‌راستا است. از نظر مقایسه با تحقیقات پیشین انجام‌شده، تحقیق حاضر از دو جهت عملی و نظری نوآوری داشته است. از جهت موضوع تحقیق دارای نوآوری است بدین دلیل که یکی از اولین پژوهش‌هایی است که در ایران به موضوع اکوسیستم کارآفرینانه در صنعت توریسم با تأکید بر اقتصاد چرخشی به‌طور مستقل پرداخته است و ثانیه با توجه به شرایط حوزه گردشگری و مزیت‌های آن به این حوزه از دیدگاه اکوسیستم به‌صورت ویژه می‌نگرد. به‌علاوه یافته‌های پژوهش می‌تواند مورد استفاده‌ی سیاست‌گذارانی قرار بگیرد که دغدغه‌ی بهبود رقابت‌پذیری و ایجاد محیطی مناسب برای ایجاد کسب‌وکارهای کارآفرینانه در محیط مورد مطالعه را دارا می‌باشند. نوآوری این پژوهش در آنجایی صورت می‌پذیرد که این اجزا بینشی بهتر و جدید در خصوص حوزه مورد مطالعه به سیاست‌گذاران مربوطه ارائه می‌دهد.

در این تحقیق با توجه با ماهیت بدیع اقتصاد چرخشی، به‌خصوص در حوزه گردشگری با چالش یافتن خبرگان مواجه بودیم. همچنین نبود تحقیقات داخلی کافی در این حوزه به ضعف ادبیات نظری داخلی در این زمینه انجامید. ضمن توصیه به افزایش تحقیقات در این حوزه نظری، توصیه می‌شود در تحقیقات بعدی با استفاده از روش‌های تحقیق کمی به ارزیابی و بررسی یافته‌های این تحقیق بپردازند. از سوی دیگر با توجه به زیست‌بوم‌های متفاوت استان‌های ایران، می‌توان تحقیق مشابهی را در سایر استان‌ها انجام داد.

تعارض منافع

تعارض منافع وجود ندارد.

ORCID

Ali Motavali

<https://orcid.org/0000-0002-5289-9383>

منابع

- خواستار، حمزه. (۱۳۸۸). ارائه‌ی روشی برای محاسبه‌ی پایایی مرحله‌ی کدگذاری در مصاحبه‌های پژوهشی. *روش‌شناسی علوم انسانی*. ۱۵(۵۸). ۱۶۱-۱۷۴.
- جلالی، محبوبه. خادم‌الحسینی، احمد. (۱۳۹۴). سطح‌بندی مناطق نمونه گردشگری در استان کرمان. *برنامه‌ریزی منطقه‌ای*. ۵(۱۷). ۱۵۱-۱۶۲.

References

- Andrews, D.(2015),. The circular economy, design thinking and education for sustainability. *Local Economy*, 305-315
- Antikainen, M., & Valkokari, K.(2016),A framework for sustainable circular business model innovation. *Technology Innovation Management Review*, 6
- Barile, S., Ciasullo, M. V., Troisi, O., & Sarno, D.(2017), The role of technology and institutions in tourism service ecosystems: Findings from a case study. *The TQM Journal*,29(6),811-833
- Centobelli, P., Cerchione, R., Chiaroni, D., & Del Vecchio, P. (2020), Designing business models in circular economy: A systematic literature review and research agenda. *Business Strategy and the Environment*,1734-1749
- Clube, R. K., & Tennant, M.(2020), The Circular Economy and human needs satisfaction: Promising the radical, delivering the familiar. *Ecological Economics*.
- Daly, H., & Farley, J.(2011), *Ecological economics: Principles and applications*. Island Press.
- De Angelis, R.(2018), *Business Models in the Circular Economy:Concepts, Examples and Theory*. Palgrave Pivot, Cham,62-105
- Del Vecchio, P., Malandugno, C., Passiante, G., & Sakka, G. (2020),Circular economy business model for smart tourism: the case of Ecobnb. *EuroMed Journal of Business*, 1-17

- Del Vecchio, P., Ndou, V., Passiante, G., & Vrontis, D.(2020), Circular Economy Innovative Entrepreneurship: a conceptual foundation. Springer.
- Dowling, R.(1993), An Environmentally-based Planning Model for Regional Tourism Development. *Journal of Sustainable Tourism*,1:1, 17-37
- Eichelberger, S., Peters, M., Pikkemaat, B., & Chan, C.-S.(2020), Entrepreneurial ecosystems in smart cities for tourism development: From stakeholder perceptions to regional tourism policy implications. *Journal of Hospitality and Tourism Management*
- Eichelbergera, S., Petersa, M., Pikkemaata, B., & Chanb, C.-S.(2020), Entrepreneurial ecosystems in smart cities for tourism development: From stakeholder perceptions to regional tourism policy implications. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 319-329
- European commission(2015), *Green Ideas for Tourism for Europe. Erasmus: agreement*
- Falcone, P(2019), Tourism-based circular economy in Salento (South Italy): a SWOT-ANP analysis. *Social Sciences*, Vol. 8-216
- Geels, F., & Schot, J. (2007), Typology of sociotechnical transition pathways. *Research Policy*, 36(3), 399-417
- Geissdoerfer, M., Savaget, P., Bocken, N., & Hultink, E.(2017), The circular economy–A new sustainability paradigm? *Journal of Cleaner Production*,757-768
- Geissdoerfera, M., Pieronib, M. P., Pigossob, D. C., & Soufania, K. (2020), Circular business models: A review. *Journal of Cleaner Production*.
- Ghisellini, P., Cialani, C., & Ulgiati, S.(2016), A review on circular economy: the expected transition to a balanced interplay of environmental and economic systems. *Journal of Cleaner Production*, 11-32
- Ghisellini, P., Cialani, C., & Ulgiati, S. (2016), A review on circular economy: The expected transition to a balanced interplay of environmental and economic systems. *Journal of Cleaner Production*, 11-32
- Giannopoulos, A., Skourtis, G., Kalliga, A., Dontas-Chrysis, D.-M., & Paschalidis, D.(2020),. Co-creating high-value hospitality services in the tourism ecosystem: Towards a paradigm shift? *Journal of Tourism, Heritage & Services Marketing*, 3-8
- Girard, L., & Nocca, F.(2017), linear to circular tourism. *AESTIMUM*,51-74
- Gretzel, U., Ham, J., & Koo, C.(2018), Creating the city destination of the future: The case of smart seoul . In A. S.-L. In Y. Wang, Perspectives on asian tourism. *Managing asian destinations*, 199-214,Singapore: Springer.
- Hislop, H., & Hill, J. (2011), Reinventing the wheel: A circular economy for resource security. *Green Alliance*.

- Karagouni, G.(2018), Production technologies and low-technology knowledge-intensive venturing. *EuroMed Journal of Business*,78-84
- Manniche, J., Topsoe Larsen, K., & Brandt Broegaard, R.(2021) The circular economy in tourism: transition perspectives for business and research. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, 247-264
- Mehmetoglu, M.(2010),. Factors influencing the willingness to behave environmentally friendly at home and holiday settings. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, 10(4), 430-447
- Meyer, D. F., de BRUYN, C., & Meyer, N.(2017), The importance of tourism in regional economic development: A time-series analysis. *Journal of Environmental Management and Tourism*, 8(4), 20
- Mosta, A., Rybakova, S., Shelemetieva, T., Zhuvahin, I., & Honchar, L. (2021), The effect of regional tourism on economic development(case study: the EU countries. *International Review*, 75-67
- Navarro-Pedreño, J., A. Zorpas, A., Panagiotakis, I., & Dermatas, D.(2021), Steps forward to adopt a circular economy strategy by the tourism industry. *Waste Management & Research*, Vol. 39(7), 889- 891
- Naydenov, K. (2019), Circular tourism as a key for eco-innovations in circular economy based on sustainable development. *Environmental Economics*,1-7
- Nocca, F. (2017), The Role of Cultural Heritage in Sustainable Development: Sustainability,9. 25-28
- Nunkoo, R., Seetanah, B., Jaffur, Z. R., Moraghen, P. G., & Sannasse, R. V. (2020), Tourism and economic growth: A meta-regression analysis. *Journal of Travel Research*, 59(3), 404-423
- Oliveira, J. C., Lopes, J. M., Farinha, L., & Sónia Silva, L. M. (2022), Orchestrating entrepreneurial ecosystems in circular economy: the new paradigm of sustainable competitiveness. *Management of Environmental Quality*.
- Perfetto, M., Vargas-Sánchez, A., & Presenza, A. (2016), Managing a complex adaptive ecosystem: *Journal of Spatial and Organizational Dynamics*,64-243
- Pizzi, S., Leopizzi, R., & Caputo, A. (2021),. The enablers in the relationship between entrepreneurial ecosystems and the circular economy: the case of circularity.com. *Management of Environmental Quality*.
- Renswoude, K., Wolde, A., & Joustra, D.(2015), Circular Business Model. IMSA.

- Rodriguez, C., Florido, C., & Jacob, M. (2020), Circular economy contributions to the tourism sector: A critical literature review. *Sustainability*, 12, 1-27
- Rodríguez, C., Florido, C., & Jacob, M. (2020), Circular Economy Contributions to the Tourism Sector: A Critical Literature Review. *Sustainability*.
- Rodriguez-Anton, J., & Alonso-Almeida, M. (2019), The circular economy strategy in hospitality: a multicase approach. *Sustainability*, 56-65
- Romão, J., Guerreiro, J., & Rodrigues, P. (2017), Territory and sustainable tourism development: a space-time analysis on *European regions*. *Region*, 4(3), 1-17
- Scorza, F., Murgante, B., Las Casas, G., Fortino, Y., & Pilogallo, A. (2018), Investigating Territorial Specialization in Tourism Sector by Ecosystem Services Approach. In A. S. Kavroudakis, *Mediterranean Cities and Island Communities*, 161—179, Springer.
- Silva, F. B., Barranco, R., Proietti, P., Pigaiani, C., & Lavallo, C. (2021), A new European regional tourism typology based on hotel location patterns and geographical criteria. *Annals of Tourism Research*.
- Sommet Education Group.(2019), top trends in hospitality for 2019 Switzerland : Summet education.
- Sørensen, F., & Ole Bærenholdt, J.(2020), Tourist practices in the circular economy. *Annals of Tourism Research*, 1-12
- Su, B., Heshmati, A., Geng, Y., & Yu, X. (2013), A review of the circular economy in China: moving from rhetoric to implementation. *Journal of Cleaner Production*, 215-227
- UNEP and UNWTO.(2005), Making Tourism More Sustainable - A Guide for Policy Makers. United Nations Environment Programme and World Tourism Organization.
- Urbinati, A., Chiaroni, D., & Chiesa, V. (2017), Towards a new taxonomy of circular economy business models. *Journal of Cleaner Production*, 487-498.
- Vargas-Sánchez, A.(2018), The unavoidable disruption of the circular economy in tourism. *Worldwide Hospitality and Tourism Themes*, 652-661
- Vargas-Sánchez, A.(2019), The new face of the tourism industry under a circular economy. *TOURISM FUTURES*, 1-6
- Vargo, S. L., & Lusch, R. F. (2008), Service-dominant logic: Continuing the evolution. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 36(1), 1-10
- Von Wirth, T., Fuenfschilling, L., Frantzeskaki, N., & Coenen, L.(2018), Impacts of urban living labs on sustainability transitions: Mechanisms and

Strategies for systemic change through experimentation. *European Planning Studies*, 27(2), 229-257

Zhang, Y., & Tian, L. (2014), The sustainable development of circular economy under the perspective of ecological tourism. *Advanced Materials Research Vols*, 2090-2093

Baharan, P., Foroughipour, H., & Aghaei, N. (1400), Designing a sports tourism development model with emphasis on natural factors (Case study: Lorestan province). *Journal of Strategic Studies in Sports and Youth* No. 51, 257-271. [In Persian]

Jalali, M., & Khadem Al-Husseini, A. (1394). Leveling of sample tourism areas in Kerman province. *Regional Planning Quarterly*, Volume 5 Number 17, 151-162. [In Persian]

Hakak, M., Ahmadifard, M., & Habibi, A. (1399). Presenting a tourism development model in Lorestan province. *Journal of Tourism and Development*, 183-199. [In Persian]

Tahan, M., Rashidi Al Hashem, S., Mahmoudi, Y., & Goli, H. (1398). Investigating the effective factors on the development of sports tourism in Lorestan province (with emphasis on natural sports attractions). *Journal of Strategic Studies in Sports and Youth*, 258-273. In Persian

Gharin, Hamzah. (2008). Presenting a method for calculating the reliability of the coding stage in research interviews. *Humanities methodology*. 15(58). 161-174.

Jalali, beloved. Khadim al-Hosseini, Ahmed. (2014). Stratification of tourism sample areas in Kerman province. *Regional Planning*. 5(17). 151-162.

استناد به این مقاله: متولی، علی، مبینی دهکردی، علی، صادقی، حسین. (۱۴۰۱). فراترکیب رابطه بین اقتصاد

چرخشی و اکوتوریسم کارآفرینانه. *مطالعات مدیریت گردشگری*، ۱۷(۶۰)، ۱۴۵-۱۷۵. doi:

10.22054/tms.2023.68378.2728

Management Studies in Development and Evolution is licensed under a Creative Commons Attribution-Non Commercial 4.0 International License.